

## **Az IPARTERV Archívum metszetei 18.**

### **VIII. Egy kis statisztika 2.**

#### **Építészek a szakmai folyóiratokban**

Ahogy korábban említettem, az adatsorok digitalizálása, majd listákba rendezése lehetőséget biztosít különféle érdekes kimutatások elkészítésére is.

A jelen bejegyzés az IPARTERV meghatározó építészeit próbálja az szimpla kimutatások útján bemutatni.

Korábban már szó került arról, hogy az IPARTEV 40 éves működése során a dolgozói létszám alkalmanként elérte, sőt meghaladta az ezer főt. Az IPARTERV alapításának 50. évfordulóján (2009) rendezett eseményhez készült kiadványban (már az IPARTERV Zrt. gondozásában) szereplő dolgozói névsorban 3220 név szerepel.

Az IPARTERV A tevékenységi körből következően a dolgozók jelentős része mérnök, ezen belül is építészmérnök. Az építész szakág esetében sajátos rendszer működött: a vezető tervezők mellett döntően nem (szuper) szerkesztők, hanem fiatalabb pályakezdő építészek dolgoztak. Ők segédtervezői státuszban voltak, majd néhány év után, kisebb, majd nagyobb önálló feladatot kapva jutottak egyre összetettebb munkákhoz. Ez a rendszer elég jól szolgált a személyes és a vállalati érdekeket is.

Azok a pályakezdők, akik pár hónap vagy néhány év után rájöttek, hogy nem nekik való a tervezőirodai lét, távoztak, akik beilleszkedtek, versengő közegben találták magukat. A napi munkán túl, az annak idején gyakori tervpályázatokon való részvétel munkatársként, vagy hasonló korú társakkal összeállva a mindennapok része volt. Persze a hozzátartozó intenzív szakmai diskurzussal együtt.

Az aktívabbak és ügyesebbek elismerést, státuszt építettek. A Mesteriskolába(1) felvételt nyerni a pályaeépítés nyilvánvaló lépésének számított. Mindezek a pályakezdő építész a szakmai előmenetelének részei voltak.

A vállalat (saját érdekében) támogatta mindezt. Tolerálta (módjával) a pályázatokra fordított munkaidő kiesést, támogatta a Mesteriskolát. (itt is a hallgatók és a mesterek munkaidő kedvezményével és eszközök rendelkezésre bocsátásával).

Végül, de nem utolsó sorban meg kell említenem a vállalat szinte liberális légkörét, melynek létrehozásában döntő szerepe volt Szendrői Jenő igazgató, majd főmérnök emberi karakterének.

Mindez a rendszer „termelte ki” az IPARTERV-es építészek sorát, akiknek a tevékenysége, mint ahogy már többször jellemeztem mindmáig meghatározó a háború utáni magyar építészet történetében.

Vissza a statisztikához.

A vállalati névsor és az emlékezet több évtized távolából nem ad pontos eredményt az IPARTERV építészeiről. Egyik lehetséges közelítésként a publikált munkák kigyűjthető tervezői adtak segítséget.

Lássuk tehát:

Itt négy periodikát használtunk forrásként. Ezek: a Magyar Építőművészet, a Magyar Építőipar, a Műszaki Tervezés, valamint az IPARTERV időszak kiadványa az Ipari Építészeti Szemle. Ezek közül a középső kettő az Arcanumban hiányos évfolyamokból kereshető.

A következő lépés tehát az IPARTERV tevékenységének kigyűjtése volt ezekből a forrásokból. A kigyűjtés során azokat a cikkeket vettem figyelembe, melyek egy-egy létesítmény publikálását szolgálták. A hivatkozásokat vagy egy-egy szakcikk említését (mely sok esetben hiányos, pontatlan) nem rögzítettem ezekben a listákban. Természetesen csak az IPARTERV vállalati működésének időkeretéből származnak az adatok.

Mindenesetre az eredmény a következő:

Magyar Építőművészet 1952-1989 (majdnem teljes) 425 publikált munka

Magyar Építőipar 1956-1970 (hiányos) 109 publikált munka

Műszaki Tervezés 1967-1988 (hiányos) 185 publikált munka

Ipari építészeti Szemle 1-30. szám (teljes folyam) 402 publikált munka

A különféle forrásokban az eltérő címadás miatt a megegyezőket (döntően a többség) kiszűrni nehéz, így az majd egy következő lépés lesz. De az építészek kigyűjtése lehetséges és ezek rendezése hozta meg a következő eredményt:

Magyar Építőművészet 1952-1989, az építészek száma: 224

Magyar Építőipar 1956-1970, az építészek száma: 89

Műszaki Tervezés 1967-1988, az építészek száma: 100

Ipari építészeti Szemle 1-30, az építészek száma: 215

Természetesen itt is nagy az átfedés. Sok építész 1-1 cikkel szerepel, míg mások akár 30 cikket (munkát) is jegyeznek.

A következő lépés az építészek megjelenésének gyakoriságának rögzítése volt.

Itt a négy lapban szereplő neveket úgy szűkítettem, hogy az öt, vagy annál több publikációval szereplő építészeket kiválasztottam és egy listában összesítettem őket. (Itt akár egy módszertani kérdés is feltehető: a gyakoriság azt is jelentheti, hogy valaki egy munkát publikál négy helyen, vagy azt is, hogy négy munkát egy-egy helyen. Én némi megfontolás után mindkét és a közöttük lévő változatokat egyensúlyban láttam, így nem súlyoztam tovább)

Az eredmény a mellékelt táblázatban látható.

Talán nem túlzás, a lista az IPARTERV legjelentősebb építészeit rögzíti. Persze ez a lista a későbbiekben pontosítást, kiegészítést is igényel, hiszen források töredékesek, nem teljesek. A tendenciák azonban jól látszanak.

Az IPARTEV vállalati működésének lezárultával (1989), az ott gyakorlatot szerzett (akkor még fiatal) építészek később jelentős építészekké váltak és elismeréseket is szereztek. Korábban, egy másik témához összegyűjtöttem azokat az építészeket, akik részesei voltak az IPARTEV szellemi közegének. Erről majd a következő bejegyzésben lesz szó.

(1) A ma 72 éves Mesteriskolát 1953-ban alapították. A szakmai vezetést a Magyar Építőművészek Szövetsége, a háttérrel a BME Mérnöktovábbképző Intézete adta. A cél (akkor) a fiatal építészmérnökök válogatott csapatának ideológiai orientálása az új stílus, a szocialista realista építészet terjesztése volt. Az iskola kétéves ciklusokban működött. A hallgatókat felvételi tervpályázattal válogatták, nagyon fontos volt a munkahely támogatása is. A hallgatókat mesterek mellé rendelték.

Azonban hamar kiderült, a kritikus hallgatók és a modern építészetet a háború előtti és a háborút követő években gyakorló mesterek az elvárttól eltérő, nyitott szellemiségű, kritikus közeget képeztek. Így a harmadik ciklus után 1960-ban leállították a Mesteriskolát.

A hatvanas években aztán kiderült, hogy a korábbi mesteriskolások addigra a kor legjobb építészeivé váltak. Egyre erősebbé vált a folytatásának igénye.

Végül 1970-ben indult újra, a feltorlódott évfolyamok miatt nagy létszámmal a dodonai Fiatal Építészek Köre névvel. Vezetője a kiváló Szendrői Jenő, az IPARTERV akkori főmérnöke lett. A nyitott képzés formája kéthetenkénti találkozások során előadások, kisebb hazai és évente egy-egy külföldi tanulmányút. Közben tervpályázatok. Mindez intenzív szakmai közeget képezett és képez mind a most induló XXIX ciklusig. Persze azóta változások is történtek. A VII. ciklus (1982-84) után a név ismét Mesteriskola. A fenntartó mára a Mesteregylet egyesület, önállóan, de szorosan együttműködve a szakmai szervezetekkel. A hallgatók száma változó (mára 20 fő alatt, melyben nagy szerepet játszik az akkreditált doktorképző iskolák elszívó hatása), a mesterek száma 15 körül váltakozik. Közülük többen több évtizede szolgálják az szakmát.

### Név, Összes szereplés:

|                  |    |                 |    |
|------------------|----|-----------------|----|
| Böjthe Tamás     | 47 | Almsteier Ottó  | 12 |
| Földesi Lajos    | 38 | Csics Miklós    | 12 |
| Kévés György     | 38 | Ramocsai István | 12 |
| Rácz Endre       | 37 | Csaba László    | 11 |
| Bajnay László    | 36 | Kemper Ervin    | 11 |
| Callmayer Ferenc | 30 | Vajai Tamás     | 11 |
| Gulyás Zoltán    | 27 | Böhöneyi János  | 10 |
| Pál Balázs       | 22 | Lázár Antal     | 10 |
| Batizán József   | 21 | Polonyi Károly  | 10 |
| Emődy Attila     | 20 | Vellay István   | 10 |
| Szabó Árpád      | 20 | Janáky István   | 9  |
| Rimanóczy Jenő   | 19 | Reimholz Péter  | 9  |
| Virág Csaba      | 19 | Orbán József    | 8  |
| Farkas Ipoly     | 17 | Südi Ernő       | 8  |
| Almstaier Ottó   | 16 | Balázs György   | 7  |
| Arnóth Lajos     | 16 | Demény Tamás    | 7  |
| Mészöly András   | 16 | Hönnich Henrik  | 7  |
| Juhász Jenő      | 15 | Lauber László   | 7  |
| Mináry Olga      | 14 | Mészáros Géza   | 7  |
| Petz Rudolf      | 14 | Patonai Dénes   | 7  |
| Szekeres József  | 14 | Bíró Márton     | 6  |

|                     |    |                 |   |
|---------------------|----|-----------------|---|
| Cs. Juhász Sára     | 13 | Pócza József    | 6 |
| Molnár Péter        | 13 | Szabó István    | 6 |
| Sillye Zoltán       | 13 | Szluha Márton   | 6 |
| Szendrői Jenő       | 2  | Virág József    | 6 |
| Tokár György        | 2  | Vonnák János    | 6 |
| Borostyánkői Mátyás | 5  | Wappler József  | 6 |
| Kapy Jenő           | 5  | Koris János     | 5 |
| Lehoczky Ödön       | 5  | Mátrai Gyula    | 5 |
| Mátrai Péter        | 5  | Mészöly András. | 5 |
| Payr Egon           | 5  | Rácz György     | 5 |
| S. Geszti Katalin   | 5  | Salamon István  | 5 |
| Schall József       | 5  | Tóth Dezsőné    | 5 |
| Wagner László       | 5  |                 |   |

**A legalább 5 publikációval szereplő építészek száma: 67**

Talán nem túlzás, a lista az IPARTERV legjelentősebb építészeit rögzíti. Persze ez a lista a későbbiekben pontosítást, kiegészítést is igényel, hiszen források töredékesek, nem teljeseek. A tendenciák azonban jól látszanak.

Az IPARTEV vállalati működésének lezárultával (1989), az ott gyakorlatot szerzett (akkor még fiatal) építészek később jelentős építészekké váltak és elismeréseket is szereztek. Korábban, egy másik témához összegyűjtöttem azokat az építészeket, akik részesei voltak az IPARTEV szellemi közegének. Erről majd a következő bejegyzésben lesz szó.